

คำชี้แจงคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ที่ ๒/๒๕๖๒

กรณีการรายงานการปฏิบัติด้านสิทธิมนุษยชนประจำปี ๒๕๖๑

ของกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกา

ตามที่กระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกาได้เผยแพร่เอกสารรายงานการปฏิบัติด้านสิทธิมนุษยชน ประจำปี ๒๕๖๑ (Country Reports on Human Rights Practices for 2018) ซึ่งมีการนำเสนอสถานการณ์เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนของประเทศไทยในช่วงปี ๒๕๖๑ นั้น

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) พิจารณาแล้วเห็นว่า รายงานดังกล่าว มีข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศไทยที่อาจไม่ถูกต้องหรือไม่เป็นธรรม และเห็นควรจัดทำคำชี้แจงหรือรายงานข้อเท็จจริงที่ถูกต้องเพื่อเผยแพร่ให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป ตามหน้าที่และอำนาจที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๔) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ (๔) และมาตรา ๔๔ โดยในรายงานการปฏิบัติด้านสิทธิมนุษยชนฉบับนี้ ในส่วนของประเทศไทยแบ่งเนื้อหาออกเป็น ๗ หมวด มีข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศไทยที่อาจไม่ถูกต้องหรือไม่เป็นธรรม ซึ่งควรชี้แจงในประเด็นดังต่อไปนี้

๑. หมวด ๒ การเคารพสิทธิเสรีภาพของพลเมือง

กรณีที่ยังมีรายงานว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ให้เสรีภาพในการชุมนุมอย่างสงบ ซึ่งต้องเป็นไปตามข้อจำกัดของบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่บังคับใช้เพื่อ “คุ้มครองประโยชน์ส่วนรวมของประชาชน เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น” อย่างไรก็ตาม คำสั่ง คสช. ที่ประกาศใช้ภายใต้มาตรา ๔๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ และยังมีผลบังคับใช้ภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ ยังคงห้ามการชุมนุมทางการเมืองของบุคคลตั้งแต่ห้าคนขึ้นไปและกำหนดบทลงโทษผู้ที่สนับสนุนการชุมนุมทางการเมืองใด ๆ ก็ตาม

จากการตรวจสอบข้อเท็จจริงปรากฏว่า เมื่อวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๑ หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ซึ่งดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีด้วย ได้มีคำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ ๒๒/๒๕๖๑ เรื่องการให้ประชาชนและพรรคการเมืองดำเนินกิจกรรมทางการเมือง ยกเลิกคำสั่งหัวหน้า คสช. จำนวนหลายฉบับ^๑

^๑ ตามอำนาจในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖๕

รวมทั้งการยกเลิกความผิดฐานมั่วสุมหรือชุมนุมทางการเมืองเกินกว่าห้าคนขึ้นไปตามข้อ ๑๒ ของคำสั่งหัวหน้าคสช. ที่ ๓/๒๕๕๘ ทำให้ประชาชนและพรรคการเมืองสามารถดำเนินกิจกรรมทางการเมืองได้ตั้งแต่วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๑ เป็นต้นไป และหลังจากการยกเลิกคำสั่งฉบับนี้มีข้อมูลว่าศาลยุติธรรมและศาลทหารมีคำพิพากษายกฟ้องและจำหน่ายคดีความผิดฐานชุมนุมทางการเมืองเกินกว่าห้าคนแล้วจำนวนหนึ่ง^๒

๒. หมวด ๕ ทำที่ของรัฐบาลต่อการสืบสวนโดยองค์กระหว่างประเทศและองค์กรเอกชน
ในประเด็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

กรณีที่รายงานว่าคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้รับคำร้อง ๒๒๕ เรื่อง นับตั้งแต่เดือนตุลาคม ๒๕๖๐ จนถึงเดือนกันยายน ๒๕๖๑ ในจำนวนนี้มี ๓๖ เรื่องเกี่ยวข้องกับข้อกล่าวหา การกระทำมิชอบโดยตำรวจ กลุ่มสิทธิมนุษยชนยังคงวิพากษ์วิจารณ์คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่ไม่ยื่นฟ้องร้องผู้กระทำการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้วยตนเองหรือในนามของผู้ร้องเรียน

ขอชี้แจงว่าตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๐ ถึงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๑ มีเรื่องร้องเรียนที่ กสม. รับเป็นคำร้อง จำนวน ๒๓๒ เรื่อง^๓ ในจำนวนนี้มีกรณีข้อกล่าวหาว่าเป็นการกระทำมิชอบโดยตำรวจ จำนวน ๙ เรื่อง ซึ่งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงและจัดทำเป็นรายงานผลการตรวจสอบฯ เรียบร้อยแล้ว จำนวน ๕ เรื่อง และอยู่ระหว่างการตรวจสอบข้อเท็จจริง จำนวน ๔ เรื่อง^๔

ในประเด็นที่มีการวิพากษ์วิจารณ์ว่าคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติไม่ยื่นฟ้องร้องผู้กระทำการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้วยตนเองหรือในนามของผู้ร้องเรียนนั้น ขอชี้แจงว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ไม่ได้กำหนดให้ กสม. มีหน้าที่และอำนาจในการฟ้องคดีแทนผู้ร้องเรียน แต่ให้ร้องทุกข์กล่าวโทษแทนผู้เสียหายซึ่งเป็นไปตามตรา ๓๗ ของ

^๒ เช่น เมื่อวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๖๒ ศาลทหารกรุงเทพมีคำสั่งจำหน่ายคดีกรณีแกนนำกลุ่ม นปช. ๑๙ คน ซึ่งถูกฟ้องเนื่องจากจัดกิจกรรมเปิดศูนย์ปราบโกงประชามติที่ห้างบิ๊กซีลาดพร้าว และเมื่อวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ ศาลทหารขอนแก่นมีคำสั่งจำหน่ายคดีกรณีนักกิจกรรมกลุ่มดาวดินสองคนชูป้ายคัดค้านการรัฐประหาร ตั้งแต่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๘ เป็นต้น สืบค้นจาก <https://freedom.ilaw.or.th/node/657>

^๓ ณ วันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ กสม. ได้ตรวจสอบและจัดทำรายงานแล้วเสร็จจำนวน ๒๒๙ เรื่อง

^๔ เรื่องร้องเรียนที่ กสม. รับเป็นคำร้องจำนวน ๒๓๒ เรื่อง มีกรณีข้อกล่าวหาว่าเป็นการกระทำมิชอบโดยตำรวจ จำนวน ๙ เรื่อง ดังนี้

- (๑) คำร้องที่ ๓๙๘/๒๕๖๐ ลงวันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๖๐
- (๒) คำร้องที่ ๘/๒๕๖๑ ลงวันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๖๑
- (๓) คำร้องที่ ๑๓๓/๒๕๖๑ ลงวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๖๑
- (๔) คำร้องที่ ๑๖๑/๒๕๖๑ ลงวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๑
- (๕) รายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ที่ ๑๔๒/๒๕๖๑ ลงวันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๖๑
- (๖) รายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ที่ ๑๖๗/๒๕๖๑ ลงวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๖๑
- (๗) รายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ที่ ๒๖๖/๒๕๖๑ ลงวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๖๑
- (๘) รายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ที่ ๓๓/๒๕๖๒ ลงวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒
- (๙) รายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ที่ ๒๗๘/๒๕๖๒ ลงวันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๖๒

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ที่บัญญัติว่า ในกรณีที่การละเมิดสิทธิมนุษยชนเรื่องใดเป็นความผิดอาญาและผู้เสียหายไม่อยู่ในฐานะที่จะร้องทุกข์หรือกล่าวโทษด้วยตนเองได้ ให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติหรือผู้ซึ่งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมอบหมายมีอำนาจร้องทุกข์หรือกล่าวโทษได้โดยให้ถือว่าเป็นผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ทั้งนี้ กสม. ได้ออกแนวปฏิบัติในการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษแทนผู้เสียหายในคดีอาญาแล้วเมื่อวันที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

จึงชี้แจงมาเพื่อทราบทั่วกัน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

หมายเหตุ การจัดทำคำชี้แจงต่อรายงานการปฏิบัติด้านสิทธิมนุษยชนประจำปี ๒๕๖๑ ของกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกา ได้หยุดชะงักลง เนื่องจากเมื่อวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๒ มีกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติบางคนลาออก ทำให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีกรรมการเหลือเพียง ๓ คน เป็นเหตุให้ไม่สามารถเปิดประชุมคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้ ต่อมาเมื่อวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ ประธานศาลฎีกาและประธานศาลปกครองสูงสุดได้แต่งตั้งผู้ทำหน้าที่เป็นกรรมการชั่วคราวจำนวน ๔ คน ทำให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติสามารถเปิดประชุมเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้พิจารณาเห็นชอบคำชี้แจงฉบับนี้ในการประชุมเมื่ออังคารวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๒